

Borlänge kommun

Beslut för gymnasieskola med introduktionsprogram

---

efter tillsyn i Introduktionsprogrammen
belägen i Borlänge kommun

Tillsyn i Introduktionsprogrammen

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Borlänge kommun under hösten 2015. Introduktionsprogrammen besöktes av Skolinspektionen mellan den 14 oktober 2015 och den 16 oktober 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Det saknas nationell statistik rörande skolenhetens kunskapsresultat. Skolenhetens egen statistik visar att av 116 inskrivna elever på individuellt alternativ i oktober 2014 hade 18 elever uppnått behörighet till yrkesförberedande program, 5 elever uppnått behörighet till programinriktat individuellt val och 4 elever uppnått behörighet till högskoleförberedande program inom gymnasieskolan vid slutet av vårterminen 2015. Samma statistik visar att av 100 elever inskrivna på språkintröduktion i oktober 2014 hade ingen elev uppnått någon av dessa behörigheter. Skolans statistik visar vidare att endast enstaka elev inte nått betyget E eller högre på nationella prov i religion, svenska och svenska som andra språk för elever på individuellt alternativ. De nationella proven i engelska (grundskola) och matematik visar att omkring 40 procent av eleverna som deltog fick betyget F. I nationella provet i engelska (grundskola) fick samtliga 18 elever på språkintröduktion som deltog betyget F. I provet i svenska som andraspråk fick 50 procent av de elever som deltog betyget F. Samtliga 4 elever på språkintröduktion som deltog i det nationella provet i matematik fick betyget E.

Trygghet och studiero

Skolinspektionens enkät till elever i år 2 på skolenheten visar rörande variabeln trygghet ett värde som är bland de 25 procent högsta, och när det gäller variabeln studiero ett värde som är bland de 10 procent högsta, bland jämförbara skolenheter i riket i undersökningsomgången.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2016-03-07
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2016-03-07
3. Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)	Ingen brist konstaterad	
4. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
5. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2016-03-07
6. Förutsättningar för lärande och trygghet	Ingen brist konstaterad	
7. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn av Introduktionsprogrammen visar att det finns brister inom områdena undervisning och lärande, extra anpassningar och särskilt stöd samt området trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. Verksamheten har vuxit starkt under senare år och har i dagsläget ett stort inflöde av nya elever, vilket också kommer medföra behov av ytterligare resurser i form av såväl lärarpersonal och personal med funktioner inom elevhälsa. Det finns vidare behov av ytterligare lokaler och annan utrustning för att kunna bedriva undervisningen. Skolenheten är idag

Beslut

2015-12-07
4 (21)

Dnr 43 - 2015:3818

uppdelad på tre olika lokaler med viss geografisk distans emellan sig. Vidare har rektorn under perioder haft ansvar för ytterligare en skolenhet, även om nyligen åtgärder vidtagits av huvudmannen för att se till att skolenheten leds av en rektor som inte har ytterligare ansvarsområden. Skolinspektionen bedömer att det finns ett behov av att se över hur verksamheten organiseras framöver. Flera av de brister som framkommer i tillsynen kan hänföras till bristande förutsättningar att samverka för personalen, förutsättningar att ge elever det stöd de behöver för att utvecklas så långt som möjligt och förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt ledarskap för rektorn, så att verksamheten utvecklas och rutiner och arbetssätt blir kända av samtlig personal.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borlänge kommun att senast den 7 mars 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de examensmål som gäller för det nationella program som eleven läser. Undervisningen ska utformas och genomföras så att alla elever, såväl på nationella program som på introduktionsprogram, ges möjligheter att nå samtliga kunskapskrav inom de ämnen som eleven läser, det vill säga såväl i gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borlänge kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Säkerställ att eleverna får den undervisning som anges i de individuella studieplanerna.
- Se till att elever erbjuds undervisning i de ämnen och den omfattning de behöver för att kunna utvecklas så långt som möjligt givet deras förutsättningar.

- Se till att lärare och annan personal samverkar så att eleverna får den undervisning de behöver och ges den ledning och stimulans de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vidare framgår att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) anger vidare att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov; att läraren ska stimulera, handleda och stödja eleven samt ge särskilt stöd till elever med svårigheter. Läraren ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära.

Utredningen visar att det finns brister i skolenhetens arbete med att ge alla elever den ledning och stimulans de behöver för att kunna utvecklas så långt som möjligt. Elever på såväl språkintruktionsprogrammet som på individuellt alternativ uppger att de inte ges möjlighet att läsa ämnen de önskar eller behöver för att kunna gå vidare i sin utbildning. Detta uppges gälla såväl NO- som SO-ämnena. Detta trots att de upprepat framställt önskemål om det. Elever berättar att anledningar till att de inte får läsa dessa ämnen sägs vara att "det inte finns pengar" och att "det inte finns lärare", eller att de fått höra "att det är fullt". Önskemål om att få läsa engelska eller matematik utöver undervisning i svenska som andraspråk, har inte uppfyllts även om elever läst på introduktionsprogram i nära två år, beskrivs exempelvis i intervju. Dock framkommer att "svenskläraren undervisar lite i matte".

Vidare framkommer i intervjuerna med elever att det förekommer upprepade schemakrockar, vilket gör att undervisning i ämnen de, enligt deras individuella studieplaner ska läsa, uteblir. I intervjuerna med elever beskrivs vidare att lektioner ställs in och att vikarier inte anskaffas vid lärares frånvaro, även då frånvaron är veckolång. Istället för undervisning hänvisas i sådana fall eleverna till biblioteket för egen läsning, utan uppgifter eller instruktioner. Elever berättar att biblioteket inte alltid är öppet och att de "bara får sitta och vänta" och om att de i ämnet engelska haft "ett par lektioner" sedan augusti. Skolinspektionen besökte skolenheten i mitten av oktober.

Beslut

2015-12-07

7 (21)

Dnr 43 - 2015:3818

Slutligen framkommer i elevintervjuer att lärare brister i att samverka, vilket till exempel gör att elever får läsa om samma moment i ämnet svenska då de flyttar mellan den undervisning som bedrivs i de olika lokaler som introduktionsprogrammen är inhysta i, eller då de övergår från språkintruktionsprogrammet till individuellt alternativ.

Lärare anger i intervju att det finns en brist på samverkan mellan lärare och annan personal som leder till att elever inte ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Elever får inte läsa de ämnen som de vill läsa, vilket lärare uppger som ofördelaktigt för eleverna. Lärare berättar att elever kan gå på språkintruktionsprogrammet i tre år utan att ha getts möjlighet att läsa andra ämnen än svenska som andraspråk. Lärare beskriver en allmän problematik med schemalaggningsproblemen på skolenheten. Den får som konsekvens att elever inte får läsa ämnen de skulle vilja och behöver, eller att undervisningen i svenska som andraspråk krockar med ämnen de ska läsa. Lärare uppger att detta förlänger elevernas utbildningstid och leder till frustration hos elever på språkintruktionsprogrammet som är studiemotiverade.

Problemen med schemalaggningsproblemen gäller också för studiehandledare på modersmålet. Detta får som konsekvens att elever inte får den studiehandledning de behöver, vilket lärare bedömer gör att elever inte får den undervisning de behöver, att kvaliteten på undervisningen brister och att elever inte kan nå alla betyg de vill.

Rektorn konstaterar i intervju att verksamheten haft besparingskrav på sig och att "det är en slimmad organisation". Detta får, enligt rektorn, som konsekvens att lärarna inte har tidsmässiga möjligheter att samverka. Bristande samverkan mellan lärare och schemaläggare har fått som konsekvens att schemakrockar uppstått. Rektorn bedömer att dessa problem under hösten 2015 har hindrat en del elever i sin kunskapsutveckling. Vidare framkommer av intervjun med rektorn att hon är medveten om att det finns en frustration bland elever på språkintruktionsprogrammet över att de inte ges möjlighet att läsa ämnen de önskar, men att hon inte "har i fler lärare" och inte kan erbjuda detta.

Under Skolinspektionens fortsatta handläggning av tillsynen har rektorn lämnat synpunkter på Skolinspektionens protokoll från tillsynsbesöket. Bland annat omfattar synpunkterna nya versioner av vad rektorn själv upplevde sig ha sagt vid de två intervjuer som genomfördes med henne och korrigeringar av uppgifter som framkommit i intervjuer genomförda med olika personalgrupper. Skolinspektionen har tagit del av dessa synpunkter och värderat de nya utsagorna mot vad som i övrigt framkommit vid inspektionen.

Skolinspektionens bedömning är att synpunkterna inte påverkar bedömningen när det gäller de brister som framkommer i denna del av beslutet.

Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att skolenheten brister i att ge alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vidare bedömer Skolinspektionen att skolenheten brister i att ge elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därför inte författningarnas krav.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Introduktionsprogrammets verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Borlänge kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser också samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen. Det kan också omfatta undervisning som är förlagd till arbetsplats (APL). Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehundledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borlänge kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd. (3 kap. 8–9 §§ skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att stödbehovet för elever som är eller kan vara i behov av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Se till att samråda med elevhälsan i utredningen.
- Se till att rektorn beslutar om åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd och att beslutat stöd ges till de eleverna.

Motivering till bedömning av brist

Författningskrav

Av skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Vid utredningen ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

Vidare framgår av skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, sid. 291) framgår att behovet av samråd med elevhälsan kan variera beroende på det särskilda fallet. Av förarbetena (prop. 2013/14:160, sid. 25) framgår vidare att det endast i undantagsfall är uppenbart obehövt att samråda med elevhälsans specialpedagogiska kompetens vid utredningen.

Enligt läroplanen har rektorn ett utpekad ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

Utreda elevers behov av särskilt stöd skyndsamt

Rektorn uppger i den dokumentation som Skolinspektionen samlat in inför tillsynen att "Nästan alla elever på Introduktionsprogrammen har behov av extra anpassningar eller särskilt stöd." Skolinspektionens utredning visar att det finns rutiner på skolenheten för hur ärendegången ska se ut då elever som riskerar att inte nå målen uppmärksammas, inklusive blanketter för anmälan till elevhälsoteamet. Enligt rutinen ska, efter att extra anpassningar prövats, en diskussion av elevens situation genomföras i arbetslaget. Därefter ska oro om att elev riskerar att inte nå målen lyftas med elevhälsans personal, för att därpå eventuellt tas upp på elevhälsoteamets veckovisa möten. På elevhälsomöten ska fattas beslut om eventuell utredning av elevens behov av särskilt stöd och beslut om att utarbeta åtgärdsprogram för eleven. Enligt rutinen kan också vissa elevärenden lyftas till möten med "Stor-EHT" där även skolläkare och psykolog deltar och som hålls omkring tre gånger per termin. Därefter kan eventuellt extern kompetens anlitas i olika elevärenden. Rutinen avslutas med punkten "Följ upp, utvärdera".

I Skolinspektionens intervjuer med lärare framkommer att det finns elever vars behov av särskilt stöd för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås inte utreds skyndsamt. Lärare konstaterar i intervjun att det finns flera fall där detta lett till att elever fått vänta på stödinsatser i ett halvårs tid. Av lärarintervjuer framgår vidare att det finns elever på skolenheten som av lärare bedöms vara i uppenbart behov av särskilt stöd mot bakgrund av påtagliga medicinska skäl eller av vad som lärare anger vara grava läs- och skrivsvårigheter. Lärare anger att dessa elever vid Skolinspektionens besök inte ska ha erhållit något särskilt stöd, då inte elevhälsan hanterat deras ärenden. Enligt lärare kommer skyndsamt, som en konsekvens av detta, något särskilt stöd i de angivna fallen inte att kunna sättas in förrän tidigast tre månader efter det att lärare uppmärksammat elevernas uppenbara behov. Lärare uppger också i intervju att det är oklart om någon specialpedagog över huvud taget är ansvarig för de elever som går i lokaler på Hushagsgymnasiet, vilket gjort att stödinsatser

blivit allvarligt fördröjda för elever. I intervju med elevhälsan uppges att de två specialpedagoger som finns på skolenheten är placerade på Gamla Industriskolan respektive Hagagymnasiets lokaler och att de har "huvudansvar för den verksamhet de är på".

I Skolinspektionens intervju med rektorn framkommer att hon såg att "det måste gå fortare" än vad var fallet vid intervjutillfället, att utreda behovet av särskilt stöd på skolenheten. Rektorn har vidare i skriftliga synpunkter på Skolinspektionens protokoll angivit att vad hon bedömer som otillräcklig tillgång på specialpedagogisk kompetens på skolenheten har lett till att "det tar längre tid innan en elev kan få stöd i rätt omfattning" samt att "Åtgärdsprogram skrivs men inte alltid i den omfattning som behövs. Det beror på att IM behöver fler specialpedagoger för att stödja lärare samt att rektor har haft för stor arbetsbelastning för att hinna med att följa upp i tillräcklig omfattning."

Skolinspektionen bedömer att elevers behov av särskilt stöd för att kunna nå kunskapskraven inte alltid utreds skyndsamt på skolenheten. Lärarna beskriver att elevhälsan inte genomför utredningar av elevernas behov av särskilt stöd trots att lärare anmält oro för att eleverna inte når kunskapskraven. Skolans bristande tillgång på specialpedagog utgör också ett hinder i det samråd med elevhälsan som krävs i utredningarna, vilket fördröjer arbetet. Se vidare om samråd.

Samråd med elevhälsan

I Skolinspektionens intervjuer med lärare beskriver de att det finns påtagliga olikheter i hur och om utredningar genomförs och om åtgärdsprogram skrivs, beroende av vilken av skolenhetens lokaler som eleven är placerad i. Lärare berättar i intervjun att enligt skolans rutiner ska någon av de två specialpedagogerna genomföra pedagogiska utredningar och kuratorn sociala utredningar, men att detta inte alltid genomförs i praktiken. I intervju med elevhälsan framkommer att de får mer och mer att hantera, att de tvingas frångå sitt uppdrag och att de behöver förstärkning.

Skolinspektionen bedömer att det även i fall då det inte är uppenbart obehövligt inte alltid sker ett samråd med elevhälsan i utredningar av elevers behov av särskilt stöd.

Skriv åtgärdsprogram och ge beslutat stöd

Lärare uppger i intervjuer att det inte skrivs åtgärdsprogram för elever som går i Gamla Industriskolans lokaler. Lärare berättar i intervjun att "Det sades för

Beslut

2015-12-07
12 (21)

Dnr 43 - 2015:3818

några år sen att 'gå på introduktionsprogrammet' är en åtgärd i sig, då skrev vi inga." Av lärarintervjun framgår vidare att rektorn strax före Skolinspektionens tillsynsbesök hade beslutat att för de elever som är placerade i den särskilda undervisningsgruppen i Gamla Industrisskolans lokaler som kallas "Lilla gruppen" ska åtgärdsprogram utarbetas. Lärare beskriver i intervjun att vid intervjutillfället hade 5-6 åtgärdsprogram tagits fram, men ännu inte till samtliga elever i behov av särskilt stöd och att specialpedagog inte i något av dessa fall hade medverkat vid utformningen av åtgärdsprogrammen. Lärare uppger i intervjun att för de av eleverna som går i Hagagymnasiets lokaler skrivs åtgärdsprogram men att det tidvis saknats specialpedagogisk kompetens riktad mot dessa elever. Detta har, enligt lärare, haft som konsekvens att "det beror på" om samråd med specialpedagogisk kompetens ingått i utredningarna av behovet av särskilt stöd även för de elever som är placerade i anslutning till Hagagymnasiet.

I Skolinspektionens intervju med rektorn framkommer att åtgärdsprogram inte alltid skrivs för elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. Rektorn anger också i intervjun att hon är medveten om att elever inte alltid ges det särskilda stöd utredningar visat att de behöver, eller att stöd alltid ges i den omfattning som elever har behov av.

Skolinspektionen bedömer att det inte alltid skrivs och beslutas om åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd på skolenheten och att beslutat stöd inte alltid ges, eller ges i den omfattning, som utredningar visat att elever är i behov av.

Under Skolinspektionens fortsatta handläggning av tillsynen har rektorn lämnat synpunkter på Skolinspektionens protokoll från tillsynsbesöket. Bland annat omfattar synpunkterna nya versioner av vad rektorn själv upplevde sig ha sagt vid de två intervjuer som genomfördes med henne och korrigeringar av uppgifter som framkommit i intervjuer genomförda med olika personalgrupper. Skolinspektionen har tagit del av dessa synpunkter och värderat de nya utsagorna mot vad som i övrigt framkommit vid inspektionen. Skolinspektionen konstaterar att rektorn anger att för de elever som av lärare beskrevs "uppenbart vara i behov av särskilt stöd" under rubriken Utreda elevers behov av särskilt stöd skyndsamt ovan, finns antingen insatt särskilt stöd eller att eleverna är kända av och har kontakt med specialpedagoger. Skolinspektionen har värderat detta mot utsagorna i lärarintervjun och bedömer att även om särskilt stöd satts in eller eleverna har kontakt med specialpedagog, är det anmärkningsvärt att inte undervisande lärare är medvetna om dessa insatser, vilket framkommer av intervjun.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att utredningar av elevers behov av särskilt stöd inte alltid genomförs skyndsamt. Samråd med och elevhälsans specialpedagogiska kompetens ingår inte alltid i utredningar även då det inte är uppenbart obehövt att samråda med den kompetensen. Åtgärdsprogram utarbetas inte för elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. Vidare bedömer Skolinspektionen att elever på skolenheten inte alltid ges det stöd de har rätt till för att kunna nå kunskapsmålen. Verksamheten uppfyller därför inte författningarnas krav.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Introduktionsprogrammets verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Borlänge kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studietrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Det kan därmed också avse miljöer utanför skolan men som ingår i skolans verksamhet, exempelvis på arbetsplats (APL). Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borlänge kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6–10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att det finns rutiner som säkerställer att samtliga fall av upplevd kränkande behandling anmäls till rektorn.

- Se till att det finns rutiner som säkerställer att alla fall av upplevd kränkande behandling som uppmärksammas på skolenheten anmäls till rektor och till huvudmannen.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska det vid skolenheten bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I detta ingår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen ska också se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Vidare anger skollagen att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:10) med kommentarer om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling framgår bland annat att huvudmannen bör ha system och upprätta rutiner för hur en anmälan om kränkande behandling ska göras så att den kommer huvudmannen till del. Huvudmannen ska alltid informeras när rektorn eller förskolechefen får kännedom om att ett barn eller en elev känner sig utsatt för kränkande behandling. Det gäller alla kränkningar eller misstänkta kränkningar. Anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där ett barn eller en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls.

Skolinspektionens intervjuer och skolenhetens dokumentation visar att det finns ett omfattande arbete med värdegrunden och att förebygga kränkande behandling av elever på skolenheten. Skolinspektionens enkät till elever i år 2 och skolenhetens egna trygghetsmätningar visar att skolenheten upplevs som trygg av de allra flesta elever. Intervjuer med personal och rektorn visar också att fall av allvarliga kränkningar som uppmärksammats omgående har lett till

åtgärder från rektorns och personalens sida. Men samtidigt framkommer i tillsynen att det finns brister rörande skolenhetens skyldighet att anmäla alla fall av upplevd kränkande behandling till huvudmannen (nedan kallat anmälningsskyldigheten).

Elever berättar för Skolinspektionen i intervju att det finns fall av kränkande behandling på skolenheten. Berättelserna handlar om att de själva utsatts för rasistiska tillmälen eller om nedsättande beskyllningar via mail och om fysiskt våld från andra elever. Eleverna har då antingen inte berättat för personal, eller då de uppger att de berättat om det, uppmanats att "skita i det" av personal som själva ska ha bevittnat incidenten ifråga.

Av lärarintervju framgår att det förekommer att lärare värderar om incidenter de får kännedom om ska rapporteras till rektorn eller inte. Vidare framkommer i intervjun att lärare inte alltid fyller i de incidentrapporter som enligt skolenhetens rutiner ska fyllas i och lämnas till rektorn vid fall av upplevd kränkande behandling. Det framgår också av intervjun att det finns lärare som inte alls följer rutinen. Slutligen framgår av lärarintervjun att någon sammanställning på skolenhetsnivå av fall av upplevd kränkande behandling inte genomförts eller presenterats för personalen. Av intervju med skolenhetens elevhälsoteam framgår att det är sagt att alla fall ska rapporteras till rektorn, men att "det är upp till varje individ om det görs" och att det finns fall som mentorer "sköter själva". Dessa fall kommer inte till elevhälsoteamets kännedom. Om rektorn får kännedom om dessa fall vet inte elevhälsoteamet. Av intervju med rektorn framgår att samtliga fall som hon får kännedom anmäls till huvudmannen. Att så ska ske framgår dock inte av de rutiner som skolenhetens likabehandlingsplan anger ska följas då fall av kränkande behandling uppmärksammas. Rektorn anger i intervjun att rutinerna i likabehandlingsplanen ska uppdateras med detta.

Under Skolinspektionens fortsatta handläggning av tillsynen har rektorn lämnat synpunkter på Skolinspektionens protokoll från tillsynsbesöket. Bland annat omfattar synpunkterna nya versioner av vad rektorn själv upplevde sig ha sagt vid de två intervjuer som genomfördes med henne och korrigeringar av uppgifter som framkommit i intervjuer genomförda med olika personalgrupper. Skolinspektionen har tagit del av dessa synpunkter och värderat de nya utsagorna mot vad som i övrigt framkommit vid inspektionen. Skolinspektionen värdering är att synpunkterna inte påverkar bedömningen när det gäller de brister som framkommer i denna del av beslutet.

Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att trots ett väl utvecklat arbete med att förebygga kränkande behandling och åtgärda allvarligare fall av

upplevd kränkande behandling på skolenheten, finns brister i rutinerna som ska säkerställa att anmälningsskyldigheten följs. Alla fall av upplevd kränkande behandling av elever anmäls inte till rektorn. Skolledningen och, som en konsekvens även huvudmannen, saknar därför en fullständig bild av vilka kränkningar som förekommer, vilket gör att en analys och därpå riktade förebyggande åtgärder för att motverka kränkande behandling i framtiden är svår att genomföra. Verksamheten uppfyller därför inte författningarnas krav.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Introduktionsprogrammets verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Borlänge kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)

Skolan ska se till att elever på yrkesprogram får den utbildning de har rätt till avseende arbetsplatsförlagt lärande (APL) och möjlighet att nå grundläggande behörighet. APL är en central del i all yrkesutbildning, då denna ska bidra till att eleven utvecklar såväl yrkeskunskaper som en yrkesidentitet. För elever som läser i huvudsak skolförlagd utbildning ska APL motsvara minst 15 veckor av den samlade utbildningstiden och för elever som är lärlingar ska APL motsvara minst 50 % av utbildningen. Skolan ska ha kvalitetssäkrat arbetsplatsen så att eleven har reell möjlighet att nå de kunskaper som eleven är avsedd att uppnå på arbetsplatsen, exempelvis att skolan avtalat med arbetsplatsen om vilka delar av det centrala innehållet på en eller flera kurser som ska behandlas. Skolan ska också följa upp att så sker. Handledaren är en central aktör, och behöver förutom kunskaper inom yrket också ha kunskaper om de mål som eleven ska uppnå och bedömas gentemot så att eleverna får adekvata arbetsuppgifter utifrån detta.

Att eleverna ges möjlighet till fortsatta studier på högskolenivå är en central rättssäkerhetsfråga. Det är dock inte tillräckligt att eleverna ges en teoretisk möjlighet att uppnå grundläggande

behörighet utan skolan bör också göra det praktiskt möjligt för eleverna, ex. genom att undvika schemakrockar.

För introduktionsprogrammen finns inga nationellt fastställda programstrukturer eller examensmål, utan utbildningen ska utformas så att eleven förbereds för vidare studier eller etablering på arbetsmarknaden. Ett centralt instrument i denna planering är elevens individuella studieplan. Eleven ska, utifrån sina behov, få en utbildning som uppfyller introduktionsprogrammets syfte så att elevens mål med utbildningen kan uppnås.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själva upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. I de fall eleven har haft hela eller delar av kurser förlagda till arbetsplats (APL) ska bedömning av detta ingå i den samlande bedömningen.

Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor,

Beslut

2015-12-07
18 (21)

Dnr 43 - 2015:3818

tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Analysen ska omfatta hela utbildningen och inte avgränsas till exempelvis resultat enbart i gymnasiegemensamma ämnen utan ska också omfatta uppföljning av resultat i fördjupningsämnena, från lärande som sker på arbetsplats (APL) och undervisning på introduktionsprogram. Förbättringsåtgärder kan exempelvis vara att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Beslut

2015-12-07
19 (21)

Dnr 43 - 2015:3818

På Skolinspektionens vägnar

Sara Rising
Beslutsfattare

Dan Porsfelt
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Introduktionsprogrammen

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektionen grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Introduktionsprogrammen

Introduktionsprogrammen i Borlänge kommun utgör en egen skolenhet och leds av en rektor och en biträdande rektor. Utbildningen bedrivs i tre lokaler, varav två är samlokaliserade med Hagagymnasiet respektive Hushagsgymnasiet. Introduktionsprogrammen hade vid Skolinspektionens tillsyn 255 elever, varav 157 på programmet individuellt alternativ, 97 på språkintröduktion och 1 elev på i yrkesintröduktion. Verksamheten har ökat kraftigt i omfattning under senare år och vid Skolinspektionens besök fanns enligt rektorn en kö på 28 elever som väntar på plats.